

Δ.2. ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Παρά την υποτίμηση της περιβαλλοντικής διάστασης κατά την μεγαλύτερη χρονική περίοδο του περασμένου αιώνα, στο δεύτερο μισό και κυρίως μετά την συνειδητοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων από την υλοποίηση της πρώτης φάσης του έργου (1962), οι προτεραιότητες αρμοδίων και τοπικής κοινωνίας άρχισαν να μεταβάλλονται άρδην. Ειδικά κατά τις δεκαετίες 1980 και 1990 η οικολογία και το περιβάλλον επηρέασαν πλέον αποφασιστικά τις επιλογές όλων. Το μετέωρο βήμα της πολιτείας, με την «μισοτελειωμένη» παρέμβαση, που καθυστέρουσε για είκοσι και πάνω χρόνια να ολοκληρωθεί, επηρέαζε πλέον αρνητικά την ζωή στην περιοχή και γενικότερα αποτελούσε στίγμα για την Θεσσαλία και τη χώρα.

Έγραφε σχετικά ο Γιάννης Πρίντζος (πρώην Νομάρχης Μαγνησίας, πρώην πρόεδρος ΤΕΕ Μαγνησίας) :

*«Το ανεξέλεγκτο της αβαθούς λίμνης, ο κίνδυνος πλημμυρών, το υφάλμυρο των νερών και η ανάγκη σε γεωργική γη, ήταν τα κριτήρια με τα οποία η Πολιτεία αποφάσισε το 1955 την αποξήρανση της λίμνης με σήραγγα προς τον Παγασητικό Κόλπο και στη συνέχεια κατασκευή Ταμιευτήρα 64.700 στρεμμάτων, με σκοπό τον έλεγχο της λίμνης, την αντιμετώπιση των πλημμυρών, την προστασία του Παγασητικού, την άρδευση χιλιάδων στρεμμάτων γης και την μερική, έστω, αποκατάσταση του περιβάλλοντος. Η σήραγγα διανοίγεται με ιδιαίτερη επιτυχία προς τον Παγασητικό και αρχίζει να λειτουργεί αδειάζοντας τα νερά της λίμνης στον Κόλπο. Νεαρά παιδιά τότε, παρακολουθούσαμε τη λίμνη από ψηλά και την βλέπαμε να συρρικνώνεται σιγά-σιγά, ώσπου έσβησε εντελώς το 1962. Ο πυθμένας της λίμνης στέγνωσε, σχίστηκε και έσκασε σαν το ψημένο κάστανο και πήρε εφιαλτική όψη. Τα πουλιά έφυγαν, τα ψάρια έλειψαν, τα βατράχια σιώπησαν και «άκρα του τάφου σιωπή» κάλυψε το χώρο της πρώην λίμνης. Τα παρακάρλια χωριά με λαχτάρα είδαν εκτάσεις έτοιμες για καλλιέργεια και πίεσαν αφόρητα την Πολιτεία να τις παραχωρήσει για καλλιέργεια. Και τότε η Πολιτεία έκανε το μοιραίο λάθος. Υποχώρησε στις πιέσεις, έδωσε τις εκτάσεις με προσωρινές διανομές για καλλιέργεια και δεν ολοκλήρωσε το έργο, με την κατασκευή του Ταμιευτήρα των 64.700 στρεμμάτων. Η αποξήρανση της Κάρλας και οι συνέπειες που προέκυψαν από τη μη ολοκλήρωση του έργου με την κατασκευή του Ταμιευτήρα, μας δίδει για μία φορά ακόμη το μήνυμα ότι **η επέμβαση στο φυσικό περιβάλλον πρέπει να είναι προσεκτικά σχεδιασμένη και ολοκληρωμένη για να προστατεύει κατά τον καλύτερο τρόπο το περιβάλλον**. Πρέπει να περάσουμε σε μία αντίληψη πρόληψης και όχι θεραπείας εκ των υστέρων. Ας ευχηθούμε, η ανασύσταση της λίμνης Κάρλας, έστω και στην κατεύθυνση της θεραπείας, ότι θα προχωρήσει γρήγορα για να προλάβουμε περισσότερο δυσάρεστες καταστάσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ερήμωση της ευρύτερης περιοχής της Κάρλας».*

Στο ίδιο θέμα κάνει αναφορά στο βιβλίο του και ο Γ. Ρούσκας :

«Δείγμα της άγνοιας που επικρατούσε κι επικρατεί στην Ελλάδα σχετικά με τους υγρότοπους και τη σημασία τους, είναι μεταξύ άλλων η αποξήρανση της λίμνης των Γιαννιτσών (1925-1935), της Κωπαΐδας (1923-1931), της Κάρλας (1962) κ.α. Σήμερα έχει αποδειχτεί ότι η ριζική εκείνη μεταβολή της ελληνικής γεωγραφίας προκάλεσε περισσότερα προβλήματα από όσα έλυσε. Παρά τις ανάγκες σε καλλιεργήσιμη γη (που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την αποκατάσταση των προσφύγων και την ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας), είναι γεγονός πως αν υπήρχε η σημερινή επιστημονική γνώση πολλές αποξηράνσεις θα είχαν αποφευχθεί χωρίς ζημιά για την υγεία και το εισόδημα των κατοίκων»

(Σημείωση : Παραθέτουμε το απόσπασμα αυτό χωρίς όμως να συμμεριζόμαστε την απόλυτη, κατά την άποψη μας, θέση του συγγραφέα ότι συνολικά οι αποξηράνσεις που αναφέρει θα έπρεπε να έχουν αποφευχθεί. Πρόκειται για ακραία εκτίμηση που δεν επιβεβαιώθηκε ποτέ. Ούτε φυσικά συμμεριζόμαστε την άποψή του ότι «η καταστροφή στην Κάρλα είναι μη αντιστρεπτή», κάτι που έρχεται σε αντίθεση με τις εκτιμήσεις σχεδόν του συνόλου των επιστημόνων που ασχολήθηκαν με το θέμα).

Τέλος στο ίδιο βιβλίο (Γ. Ρούσκας, 2001) παρατίθεται η άποψή του Γ. Βαβίζου (1984) από την μελέτη «Επιπτώσεις αποξήρανσης λίμνης Κάρλας- Ενιαίος Φορέας Καλλιέργειας – Ταμιευτήρας», η οποία *«προσδιορίζει τις επιπτώσεις της αποξήρανσης της Κάρλας στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον. Εντοπίζει προβλήματα που θα δημιουργήσουν τα σχεδιαζόμενα νέα έργα, και προτείνει τους φορείς και τα έργα που κατά την άποψη των μελετητών θα διασφαλίσουν την απρόσκοπτη ανάπτυξη της περιοχής με αξιοποίηση και προστασία του περιβάλλοντος»*. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι *«κύριο αντικείμενο όλων των τεχνικών μελετών που έχουν εκπονηθεί ως σήμερα ήταν η δημιουργία του ταμιευτήρα για αντιπλημμυρική προστασία και αποταμίευση νερού, χωρίς όμως ταυτόχρονη μέριμνα όσον αφορά στην αποκατάσταση των απωλεσθεισών λειτουργιών του υγροτόπου. Αυτό θα πρέπει να αποδοθεί στο γεγονός ότι κατά την περίοδο που εκπονήθηκαν οι μελέτες αυτές δεν υπήρχε στον τομέα αυτόν η ανάλογη πείρα ούτε ανεπτυγμένη περιβαλλοντική συνείδηση»*.